

Вестник национального технического университета «ХПИ». – 2008. – № 8. – С. 63-71. **16. Дирак П.А.** Воспоминания о необычайной эпохе: сборник научных статей / П.А. Дирак. – М. : Наука, 1990. – 208 с. **17. Стиллвелл Д.** Математика и ее история. / Д.Стиллвелл – Москва-Ижевск : Институт компьютерных исследований, 2004. – С. 415-416. **18. Грин Б.** Элегантная Вселенная. Суперструны, скрытые размерности и поиски окончательной теории. / Б. Грин. – М. : Едиториал УРСС, 2007. – 288 с. **19. Шубников А.В.** Симметрия в науке и искусстве. / А.В. Шубников, В.А. Коцик – Москва-Ижевск : Наука, 1972. – 618 с. **20. Джаффе Г.** Симметрия в химии. / Г. Джаффе, М. Орчин – М. : Мир, 1965. – 138 с. **21. Дэвис П.** Суперсила. / П. Дэвис – М. : Мир, 1989. – 272 с.

Bibliography (transliterated): 1. Adorno T. O tehnike i gumanizme. / T.Adorno // Filosofija tehniki v FRG: sb. – M. : Nauka, 1989. – S. 364-371. 2. Krizis soznaniya: sbornik rabot po «filosofii krizisa» / oforml. ser. O.N.Nikonovoj. – M. : «Algoritm», 2009. – 272 s. 3. Filosofija tehniki: istorija i sovremennost' / red. V.M. Rozin. – M : Izd-vo Instituta filosofii RAN, [Jelektronnyj resurs] / Centr gumanitarnyh tehnologij. – Elektron. dan. (13 fayliv). – Rezhym dostupu: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3369>. – Nazva z domashn'oyi storinky Internetu. 4. *Kojre A.* Ocherki istorii filosofskoj mysli. / A.Kojre. – M. : Progress, 1985. – 286 s. 5. *Hajdegger M.* Vremja i bytie: Stat'i i vystuplenija. / M.Hajdegger. – M. : Respublika, 2013. – 460 s. 6. *Prigozhin I.* Porjadok iz haosa: Novyj dialog cheloveka s prirodoy. / I. Prigozhin, I.Stengers. – M. : Progress, 1986. – 432 s. 7. *Nazaretjan A.P.* Civilizacionnye krizisy v kontekste Universal'noj istorii. Sinergetika – psihologija – prognozirovanie. / A.P.Nazaretjan. – M. : Mir, 2004. – 368 s. 8. *Byelanova R.A.* Humanizatsiya ta humanitaryzatsiya osvity v klasychnykh universytetakh (Ukrayina–SShA) / R.A. Byelanova. – K. : Tsentr praktichnoyi filosofiji, 2001. – 216 s. 9. Zakon Ukrayiny “Pro vishchu osvitu” vid 17 sichnya 2002 r. No 2984 // Ofitsiynny visnyk Ukrayiny. – 2002. – № 8. – S. 3-43. 10. Natsional'na doktryna rozvytku osvity // Ofitsiynny visnyk Ukrayiny. – 2002. – № 16. – S. 2-14. 11. *Gejzenberg V.* Shagi za gorizont. / V.Gejzenberg. M. : Progress, 1987. – 368 s. 12. *E.Vigner.* Nauka i simmetrii. / E.Vigner. – M. : Mir, 1971. – 319 s. 13. *Vejl' G.* Simmetrija. / G.Vejl'. – M. : Nauka, 1968. – 192 s. 14. *Stjuart J.* Istina i krasota. Vsemirnaja istorija simmetrii. / J.Stjuart. – M. : Izd-vo «Ast», 2010. – 464 s. 15. *Gapochenko, S.D., Mamaluj A.A.* Jevoljucija koncepcii garmonii v fizike / S.D. Gapochenko, A.A. Mamaluj // Vesnik nacional'nogo tehniceskogo universiteta «HPi». – 2008. – № 8. S.63-71. 16. *Dirak P.A.* Vospominanija o neobyčajnoj jepohe: sbornik nauchnyh statej / P.A. Dirak. – M. : Nauka, 1990. – 208 s. 17. *Stilvell D.* Matematika i ee istorija. / D.Stilvell – Moskva-Izhevsk : Institut komp'juternyh issledovanij, 2004. – S. 415-416. 18. *Grin B.* Jelegantnaja Vselennaja. Superstruny, skrytye razmernosti i poiski okonchatel'noj teorii. / B.Grin. – M. : Editorial URSS, 2007. – 288 s. 19. *Shubnikov A. V., Kocik V.A.* Simmetrija v nauke i iskusvte. / A. V. Shubnikov, V.A. Kocik – Moskva-Izhevsk : Nauka, 1972. – 618 s. 20. *Dzhaffe G., Orchin M.* Simmetrija v himii. / G. Dzhaffe, M. Orchin – M. : Mir, 1965. – 138 s. 21. *Djevis P.* Supersila. / P. Devis – M. : Mir, 1989. – 272 s.

Надійшла (received) 24.11.2014

УДК 62(09)

А. В. ГЕЛЕШ, аспірантка НТУ «ХПІ»

ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ (1960-80-ті РОКИ)

У статті розглянуті окремі літературні джерела, які підлягають історіографічному аналізу наукових і публіцистичних праць, що відносяться до історії розвитку Львівського політехнічного

© А. В. Гелеш, 2014

інституту протягом 1960-80-х років. Аналіз розвитку наукової діяльності у досліджуваній період, що описані в літературних джерелах різними авторами, дало можливість простежити процеси організації науково-дослідної роботи у ЛПП.

Ключові слова: Львівський політехнічний інститут, історіографія, літературні джерела.

Вступ. Як відомо, історіографія складає основу, метою якої є прагнення виявити ступінь вивчення теми дослідження для виконання будь-якої наукової праці. Історіографія досліджень розвитку Львівського політехнічного інституту (ЛПП) протягом досліджуваного періоду дозволила визначити стан наукової розробки наукової проблеми та охарактеризувати джерела, використані для виконання поставлених завдань.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Під час проведення історіографічного аналізу обраної теми дослідження було виділено достатньо великий обсяг наукової, науково-популярної та спеціальної літератури, публікацій в науково-технічній та публіцистичній літературі, періодичних видань, статистичних даних. Проведений аналіз зазначених матеріалів дозволив виявити умови наукової діяльності у ЛПП, визначити особливості організації наукових досліджень окремими вченими та діяльності таких структурних підрозділів, як факультети, кафедри, лабораторії. Узагальнення аналітичних даних і співставлення їх з відомостями з інших джерел дало можливість дати характеристику тим чи іншим подіям і явищам, науковим досягненням у певний період національної історії та висвітлити наслідки їх застосування на практиці.

Метою нашого дослідження є короткий огляд літературних джерел, які підлягають історіографічному аналізу наукових і публіцистичних праць, що відносяться до історії розвитку ЛПП протягом 1960-80-х років.

Постановка проблеми. Необхідно зазначити, що за останній час в Україні було захищено понад 140 докторських і кандидатських дисертацій з історії науки і техніки. Кожне з цих досліджень є оригінальним і збагачує вітчизняну історіографію, але серед них немає праці, де було б здійснено комплексне вивчення організації науково-дослідної роботи вченими ЛПП на етапі науково-технічної революції.

Матеріалами досліджень базувалися на науковій, науково-популярній та спеціальній літературі, публікаціях в науково-технічній та публіцистичній літературі, періодичних видань, а також статистичних даних. Всі літературні джерела систематизовані відповідно до загальноприйнятої класифікації.

Результати досліджень. Виходячи з викладеного та необхідності надання комплексності міждисциплінарного характеру нашого дослідження вони поділені на **три групи**, які включають загальноісторичні, наукові, науково-популярні, публіцистичні праці. Такий спосіб аналізу літературних матеріалів та узагальнення отриманого фактажу стали основою для вибору напрямів історичного дослідження, кожен з етапів якого відображає необхідність розкриття наукових та наукознавчих аспектів, визначення теоретичного і практичного напрямку дисертаційного дослідження. Це

сприятиме достовірності результатів наукового пошуку.

До **першої групи** історіографічного матеріалу віднесено праці про розвиток інституту та діяльність вчених ЛПІ в загальноісторичному контексті [1-5]. У цих роботах приділяється увага науковим досягненням як окремих вчених, так і в цілому кафедр і факультетів Львівського політехнічного інституту за час від початку його заснування, що, зокрема, включає і десятиліття НТР. Здобутки вчених та колективів дослідників авторами цих праць описані переважно схематично та фрагментарно, а сутність і наслідки їх досягнень, як правило, залишаються поза увагою. Поряд із тим, в сукупності вони найкраще розвивають складові науково-дослідної роботи львівських політехніків, свідчать про окремі здобутки і частково містять інформацію про авторів цих досягнень. Тому у дисертаційному дослідженні працям цієї групи приділена значна увага.

Однак у літературі першої групи відсутній критичний аналіз умов роботи науковців, причин, що стимулювали широке і швидке впровадження новачій у практику, а також стан матеріально-технічної бази НДР інституту.

Довідкове видання М. І. Буцка і В. Г. Кипаренка «Державний університет «Львівська політехніка». 1844-1994» є фундаментальною науковою працею, присвяченою 150-річчю ЛПІ [1]. Адже 4 листопада 1844 р. відбулося урочисте відкриття нового навчального закладу і цю дату вважають початком вищої технічної школи у Львові. Авторами цієї книги хронологічно відображено зародження, формування і розвиток вищого навчального закладу України. Детально обґрунтовано у який спосіб відбувалися зміни у структурі інституту, зокрема розвиток факультетів, відкриття нових кафедр і спеціальностей під впливом соціально-економічних змін в житті країни. Проаналізовано велику кількість матеріалу, що зберігається в архівних фондах, використано дані архівної статистики, інформацію надану деканами факультетів та завідувачами кафедр. Автори зробили спробу відтворити життєвий і творчий світ вчених та студентів ЛПІ. У виданні переконливо доведено, наскільки період 1960-1980-х років був важливим для розвитку наукової роботи в інституті, зокрема внесок його вчених збагатив світову науку і це впливало на рівень розвитку вітчизняного промислового виробництва та інші сфери суспільного життя. Увесь зміст цієї праці підтверджує те, що ці здобутки досягнуті завдяки партійному керівництву з боку правлячої партії, місцевих партійних органів. Ця книга не містить критичного аналізу тих чи інших явищ і подій, які були характерні для розвитку науково-дослідної роботи та навчально-виховного процесу у вищій технічній школі періоду, що вивчається. Авторами було опущено відомості про формування та діяльність уже сформованих наукових шкіл досліджуваного періоду, а також поза їх увагою залишено зміст договорів

про співдружність науковців ЛПІ та виробничників підприємств як України, так і країн зарубіжжя.

Цінність книги «Національний університет «Львівська політехніка» [2] полягає в тому, що вона надає можливість ознайомитися зі сторінками неповторної історії Львівської політехніки, розкриває етапи її народження і становлення в різні періоди суспільно-політичного життя з 1844 р. по 2009 р. включно. Книга є презентаційним виданням, яке присвячене огляду наукових і навчальних відкриттів інституту, структурних перебудов і освітніх реформ, частково діяльності провідних науковців, педагогів і випускників. Тут розміщені окремі біографії науковців, які працювали в інституті та наведено коротку характеристику їх наукових досягнень. На жаль, згадана книга, як і видання [1], залишається більше довідковим джерелом і її не можна віднести до робіт з науковим підходом, яка б розкривала цінні аспекти організації науково-дослідної роботи в ЛПІ. А також, будучи науково-популярним виданням, вона не містить посилань на жодне джерело, за яким можна було б перевірити достовірність викладеного в ній матеріалу.

У праці «Відомі вчені Державного університету «Львівська політехніка». 1844-1994» [3] автор М. І. Буцко наводить бібліографічні відомості про провідних науковців Львівського політехнічного інституту, які працювали в період, що досліджується. Згаданий довідник є своєрідним посібником для фахівців профілюючих кафедр при вивченні ними їх предметів. Тут коротко висвітлюються теорії та розробки вчених, напрями їх науково-дослідної роботи, розповідається про внесок науковців у підготовку молодих наукових і педагогічних кадрів. В цілому ці відомості уривчасті, мають фрагментарний характер, а їх висвітлення не дає можливості скласти уявлення про дійсний статус вченого та значення його здобутків для тодішніх потреб народного господарства. Поза увагою автора залишилась діяльність наукових шкіл, і що дуже важливо, зміст їх роботи. Необхідно зазначити, що деяких вчених-дослідників помилково відзначено як засновників наукових шкіл, а насправді вони продовжували розвивати напрямки і ідеї своїх попередників – лідерів цих шкіл. Отже, книга [3] є виключно довідковим виданням без історично-наукових підходів до викладення фактичних матеріалів.

Для того, щоб усунути зазначені недоліки, потрібно недостатньо висвітлену картину діяльності ЛПІ на етапі НТР доповнити новими відомостями і, що дуже важливо для історичного дослідження, збагатити її маловідомими або забутими фактами, іменами вчених. Це дасть змогу відтворити більш об'єктивнішу та повнішу картину умов, у яких працювали вчені інституту над вирішенням проблем підвищення ефективності промислового виробництва та інших сфер суспільного життя. Завдяки таким доповненням до історіографічного аналізу діяльності наукових галузей ЛПІ та їх розвитку, буде досягнуто мету і вирішено одне з основних завдань дисертаційного дослідження, а саме визначення соціально-економічного

ефекту від впровадження новачій науки і техніки, що були створені і розроблені як у лабораторіях і на кафедрах ЛПІ, так і на провідних підприємствах країни.

До **другої групи** належать роботи, в яких досліджуються питання, прямо або опосередковано пов'язані з організацією НДР у Львівському політехнічному інституті на етапі НТР. Таке узагальнення матеріалу є необхідним для відображення основних складових, що курували розвитком НДР в інституті. Виходячи з цього, вказані історіографічні джерела другої групи було розподілено на підгрупи відповідно до аспектів теми дисертаційного дослідження.

У **першу підгрупу** вміщено праці, в яких автори описують роботу відповідної кафедри чи факультету. Щодо науково-дослідної роботи, яка виконувалась у співдружності з іншими структурними підрозділами, то часто такі відомості в працях [6-10] майже відсутні. Значимість видань цієї підгрупи полягає в тому, що більшість їх авторів є учнями лідерів-засновників наукових шкіл.

У книзі Ю.Р. Абрагамовського «Сторінки 50-річної історії (1944-1994)» [6] міститься короткий нарис про становлення та розвиток радіотехнічного факультету ЛПІ, зокрема кафедри «Теоретична радіотехніка та вимірювання». У цій праці автори розкривають історичні умови, за яких здійснювалась підготовка радіоінженерів для розвитку приладобудівної промисловості в Західному регіоні України. Тут можна почерпнути інформацію про основні напрямки наукової роботи кафедр та лабораторій факультету, а також тематики науково-дослідних робіт вчених, що виконувалась ними протягом НТР. Зазначимо, що це одна з небагатьох праць, де можна ознайомитися з підприємствами та установами, з якими вчені-політехніки підтримували контакти. Серед них ВО «Полярон», ВО ЛОРТА, НДІ ТТ «Електрон», СКБ «Мікроприлад», Львівське виробниче приладобудівне об'єднання та інші.

Цінність видання З.Д. Грицьківа та інших авторів [7], полягає в тому, що воно надає комплексну характеристику діяльності кафедри «Радіоелектронні пристрої та системи» радіотехнічного факультету ЛПІ. Тут досить ґрунтовно описано наукові дослідження в галузі радіоелектроніки, адже період 50-60-х років став періодом особливо бурхливого розвитку радіоелектроніки і суміжних галузей в цілому світі. Тут переконливо доведено, що в період НТР кафедра набула бурхливого розвитку і розширила коло наукових пошуків. Це в першу чергу пов'язано з переходом суспільства на напівпровідникову елементну базу та комп'ютеризація. В кінці видання є коротка біографія кожного з відомих науковців кафедри, серед них С.Ф. Замора, К.Б. Карандєєв, Г.А. Шевцов та інші.

У 60-ті роки хімічна галузь вітчизняної промисловості стає поруч з машинобудівною та енергетичною у першу ланку поступу до омріяного технічного прогресу. В цей час стала самостійно функціонувати кафедра «Хімічна технологія переробки пластмас» ЛПІ. Саме про діяльність цієї кафедри з початку її заснування йдеться у праці Т.Т. Михальчука і М.С. Курила «Кафедра «Хімічна технологія переробки пластмас» [8]. Тут показано, як протягом десятки років формувались традиції і робили свої внески видатні вчені у розвиток полімерної промисловості не тільки в Україні але й за межами усього Радянського Союзу. Авторам вдалось коротко охарактеризувати процеси та чинники розширення тематики науково-дослідних робіт кафедри. Частково наводяться відомості про засновників наукових шкіл, серед них професори О.І. Сошко, О.В. Суберляк. Відмічено розширення наукових і науково-виробничих зв'язків з Інститутом хімії ВМС, Львівським медичним інститутом, НВО «Медобладнання» (Москва), Всесоюзним науково-дослідним інститутом очних хвороб та ін.

Укладачі праці «Кафедра хімічної технології переробки нафти та газу» [9] розповідають про створення і розвиток цієї кафедри у Львівській політехніці. Охарактеризовано навчальний процес на різних стадіях розвитку кафедри, спеціальності, за якими готувались фахівці для народного господарства. Подано інформацію про основні наукові напрями роботи кафедри. Більша частина цих матеріалів обмежена короткими біографічними відомостями про особистості провідних викладачів і науковців кафедри, котрі займалися науково-дослідною роботою. Частково обґрунтовано наукові контакти з університетами та інститутами Польщі, Чехії, Франції, США, Шотландії. У роботі висвітлюється перелік визнаних наукових шкіл кафедри та їх керівників, що, зазначимо, в цій колективній праці належним чином не оцінені.

У колективній монографії вчених-політехніків В.Т. Яворського і К.І. Блажівського «Історія хімічної, хіміко-технологічної освіти і науки у Львівській політехніці (1844-1991)» [10] на основі архівних матеріалів, наявних публікацій та WEB-ресурсів вперше у вітчизняній історії висвітлено передумови виникнення хімічної освіти у Технічній академії – першооснові Національного університету «Львівська політехніка». У хронологічній послідовності та у зв'язку із соціально-економічним і політичним становищем Західного регіону України відображено заснування, становлення та розвиток окремих кафедр і факультетів хімічного профілю за майже 150-річний період. Авторами досить повно наведено відомості про організаторів кафедр, керівників факультетів, їхню науково-педагогічну та іншу діяльність та їх внесок у розвиток країни. В книзі коротко описано визначні особистості та їх наукові напрями, які залишили неоціненну спадщину для майбутніх поколінь, що стала ґрунтовною, надійною основою для подальшого розвитку. Зроблено спроби обґрунтувати окремі епізоди, історію розвитку хімічної освіти і науки, висловити свою оцінку та погляди на подальший розвиток

освіти в Україні. Наведений в монографії матеріал переконливо свідчить, що хімічна освіта та наука успішно розвивалась з моменту створення Технічної академії і у досліджуваний період, зокрема.

Необхідно зазначити, що часто відомості щодо розвитку та діяльності окремої кафедри чи факультету відображені у статтях, опублікованих на сторінках журналів, збірників наукових праць вісників. Серед них «Кафедри «Електричні машини та апарати» Національного університету «Львівська політехніка» 75 років», «До історії створення кафедри мостів у Львівській політехніці», «Становлення радіотехнічного факультету у «Львівській політехніці» та інші [11-13].

До **другої підгрупи** здобувачем віднесено праці, присвячені розкриттю творчого шляху видатних особистостей – засновників наукових шкіл, які багато десятиліть очолювали науково-дослідну роботу у Львівському політехнічному інституті. У цих роботах наведені розгорнуті біографічні дані про вчених, які частково можна використати для поповнення джерельної баз дослідження [14-18].

Цінність книги В. М. Попова «Учені вузів Української РСР» [14] полягає в тому, що вона присвячена науково-педагогічним працівникам вищої кваліфікації станом 1966/1967 н.р. В ній описано бібліографічні відомості про 1644 докторів наук і професорів, що були штатними працівниками вузів УРСР. Є серед них і вчені, котрі працювали у ЛПІ в 1960-1980-ті роки та досягли певних вершин у наукових дослідженнях, що вплинули на якість твореної в Україні, Радянському Союзі техніки і приладів. В роботі висвітлюються основні етапи життя, напрями наукової, педагогічної та громадської діяльності А.С. Курилла, Т.П. Губенка. Є коротка згадка про наукові праці.

У праці [15] відображено основні етапи життя, наукова, науково-організаційна, педагогічна і громадська діяльність багатолітнього завідувача кафедри «Хімія і технологія неорганічних речовин» ЛПІ, заслуженого діяча науки і техніки України, професора В.Т. Яворського. Праця містить інформацію про науковий і педагогічний доробок вченого і педагога, а також основні дати та література про його діяльність. Тут показано, що на етапі НТР за ініціативи В.Т. Яворського та його наукової школи «Хімія і технологія сірки» на кафедрі широким фронтом розгорнулися науково-дослідні роботи. Це поставило на міцний науковий фундамент технологію сірки та її сполук, забезпечило підготовку висококваліфікованих фахівців-виробничників та науковців-дослідників в цій галузі, спонукало до розроблення нових технологій, які знайшли втілення у виробництві на підприємствах Західної України. У праці, також, згадується про те, що В.Т. Яворський став одним з ініціаторів створення самостійної наукової організації у м. Новий Розділ – Центральної науково-дослідної лабораторії

сірки, яку очолив його перший аспірант – В. Мельник. Наведено й бібліографічний покажчик наукових праць вченого.

Не менш змістовну інформацію про наукові дослідження, що проводилися у ЛПІ в досліджуваний період, містить книга, укладачами якої є О.М. Мізерник, І.О. Білоус «Богдан Григорович Гнідець» [16]. Як і в інших виданнях серії «Бібліографія вчених Львівської політехніки», відображено стислі біографічні відомості про науковця. Вона є цінною, адже включає інформацію не лише про наукові доробки вченого, а й про їх широке впровадження на багатьох будівельних об'єктах Львова і Львівської області, але й за її межами. З цього видання можна дізнатися, у який спосіб і за якими етапами формувалися науково-дослідні роботи під керівництвом Б.Г. Гнідця, започатковані ще науковою школою професора А.С. Курилла.

На жаль, серед видань та праць про діяльність Львівських вчених-політехників немає книг та монографій, що присвячені засновникам наукових шкіл. Такі як, наприклад, монографія «Академік С.Я. Брауде у спогадах сучасників», «Семко Михайло Федорович» чи книга «Василий Іванович Атрощенко» про вчених Харківського політехнічного інституту [19-21].

Серед **третьої підгрупи** історіографічного матеріалу слід відзначити статті, опубліковані на сторінках журналів, газет, вісників В. Данилецького, Л. Савчук, І. Прудіус, Ю. Кочеткова, М. Бровченка, М. Буцка, М. Пендерецької та інших, присвячені основним етапам життя і наукової творчості видатних вчених ЛПІ. Вони містять багато матеріалу, що дозволяє відстежити зародження напрямків їх діяльності під впливом різних соціальних явищ. Зазначені статті надають можливість побачити процеси створення наукових шкіл, як результат наукової роботи вчених. Розглянемо деякі з них.

Стаття М. Пендерецької «Життя прожити – не поле перейти» [23] присвячена до 100-річчя з дня народження Тихона Губенка. В ній наводяться відомості про біографію, життя та творчість видатного вченого. Цікавим є те, що тут відзначені напрямки його наукової діяльності в галузі автоматизації процесів буріння, зокрема такі важливі теоретичні проблеми, як: аналіз і синтез системи автоматичного регулювання, що включає в себе ланку з розподіленими параметрами, якою є колона бурильних труб. Відзначимо, що, заснований Т. Губенком напрям стосовно таких систем у бурінні та нафтовидобутку інтенсивно розвивала бакинська школа під керівництвом академіка А. Ефендізаде та члена-кореспондента АН АЗРСР Я. Кадимова. У праці також згадується про другий науковий напрям в автоматизації – теорія і практика екстремальних машин, засновниками якого були Т. Губенко та його колеги В. Казакевич і О. Івахненко. Ще одним значним елементом згаданої статті є згадки про створення Базової лабораторії Міністерства приладобудування, засобів автоматизації і систем керування СРСР, яка згодом отримала назву «Спеціальне конструкторське бюро електромеханічних систем».

Оригінальність статті І. Прудіус та Й. Захарія «Тернистий шлях у світову науку» [22] полягає в тому, що за нею можна визначити шляхи становлення та простежити хронологію розвитку наукової школи Ю. Величка, видатного вченого ЛПІ. Тут наведено відомості про основні етапи його автобіографії та наукової діяльності, адже Ю. Величко був незмінним деканом радіотехнічного факультету ЛПІ протягом 1953-1958 рр. За його успіхи як вченого і досвід педагога, фантастичне захоплення проблемами теоретичної радіотехніки зробили професора центральною фігурою факультету як у науковому, так і організаційно-методичному плані. Визначним досягненням вченого, відомого не тільки в Радянському Союзі було те, що в 1958 р. за результатами досліджень Ю. Величка була опублікована одна з перших фундаментальних монографій у галузі теорії лінійного прохідного чотириполюсника з використанням матричного числення – «Прохідні чотириполюсники».

При вивченні проблеми організації НДР у ЛПІ використовувались дисертації істориків, в яких досліджуються питання, що прямо або побічно відносяться до теми дослідження. Такі праці становили **третю групу** історіографічного аналізу. В процесі їх опрацювання, здобувачем не було виявлено дисертацій, які б в цілому комплексно або частково відображали дослідження питання організації науково-дослідної роботи у ЛПІ.

Типовим у цьому відношенні є дисертація Л.М. Бесова «Управління науково-технічним розвитком промисловості України у 1970-1980-ті роки. Уроки історії» [24], яка була використана для отримання матеріалів загального характеру. Ця робота носить узагальнюючий для всієї промисловості характер, зокрема історично-науковий аналіз тенденцій у реалізації промислової політики в Україні у зазначені роки. Цінним в роботі є те, що вона відображає політичне втручання у творчу працю вчених, що сповільнювало не тільки розвиток наукової думки, але й унеможливлювало реалізацію наукових для прискорення науково-технічного прогресу. Щодо НДР в дисертації Л.М. Бесова, то вона розглядається на прикладі Харківського політехнічного інституту і не містить у собі аналізу наукової діяльності ЛПІ.

Дисертація М.В. Гутник «Науково-дослідна робота у Харківському політехнічному інституті (1950-1980-ті роки). Історико-методологічні аспекти» [25] слугувала ґрунтовою основою для нашого дослідження. Цінність цієї роботи в тому, що автор вперше в історії науки і техніки здійснила комплексне дослідження, в якому висвітлено організацію НДР на етапі НТР у вищій технічній школі України, як одного з чинників технологічних перетворень сфери виробництва, застосування її результатів для вдосконалення системи підготовки інженерних і наукових кадрів для народного господарства СРСР.

Аналіз дисертаційного дослідження Ю.В. Легуна «Розвиток науки в Україні у 60-х роках ХХ ст.» [26] дав можливість оглянути стан науково-технологічного потенціалу України та її напрямків, у яких було зосереджено зусилля академічного, вузівського і галузевого секторі науки. У цій праці проведено аналіз експериментальної бази вузів, створення науково-дослідних лабораторій, динаміки змін у якісному складі наукових та науково-педагогічних кадрів проблеми втілення результатів наукових досліджень вчених вузів у виробництво, а також найважливіших та ефективних форм зв'язків науки з виробництвом, зокрема у ЛПП. Разом з тим у дисертації Ю.В. Легуна відсутня інформація про виконання таких договорів з огляду на ефективність використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу ВНЗ. А також, дана праця є хронологічно обмеженою, де розглядається розвиток науки тільки протягом десяти років (перший етап НТР).

Ще однією значимою для нашого дослідження є дисертація Т.О. Куцаєвої «Розвиток вищої освіти в УРСР (1965-1985 рр.)» [27]. У ній вміщено інформацію про взаємовплив і взаємозалежність суспільно-політичних, економічних, культурних, соціальних і педагогічних факторів у сфері вищої освіти в цілому. У цій праці вперше здійснено комплексне дослідження стану розвитку вищої освіти у конкретних умовах, враховуючи її особливості як освітньої інституції і частини духовного життя тогочасного суспільства. Оцінено потреби та вимоги щодо підготовки та спеціалізації фахівців вищої кваліфікації, їх конкурентоспроможності, різновид напрямків наукового пошуку, перспектив працевлаштування та передачі наявного обсягу знань наступним поколінням студентів і науковців. Зміст та основні напрямки розвитку наукових досліджень у ЛПП залишилися поза увагою дослідниці.

Висновки. Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що наведений аналіз та оцінка літератури, які стосуються теми дослідження з боку історіографії сприяли усвідомленню дослідником обраної теми, а також виявленню новизни, відмінностей та особливостей репрезентованої роботи від досліджень попередників. Аналіз розвитку наукової діяльності у досліджуваній період, що описані в літературних джерелах різними авторами, дало можливість простежити процеси організації науково-дослідної роботи у ЛПП від того часу, коли науковий пошук здійснювався вченими-одинаками до періоду розгортання науково-дослідної діяльності у творчих колективах, зокрема в галузевих лабораторіях та наукових школах, які сформувалися і почали ефективно працювати ще з 1950-х і впродовж досліджуваних років.

Список літератури: 1. Буцко М.І. Державний університет «Львівська політехніка» 1844-1994 / М.І. Буцко, В.Г. Кипаренко. – Львів : Видавництво Державного університету «Львівська політехніка», 1994. – 145 с. 2. Національний університет «Львівська політехніка» / Ред. колегія: Ю.Я. Бобало (гол.), А.Г. Загородній (заст. гол.), В.А. Павлиш, З.Г. Піх, Я.О. Величко, Р.Д. Зінкевич, А.І. Кос, М.А. Серб. – Київ: Видавничий центр «Логос Україна», 2009. – 447 с.

3. Буцко М.І. Відомі вчені Державного університету «Львівська політехніка» (1844-1994рр.): Біографічний довідник / М.І. Буцко. – Львів: Видавництво Державного університету «Львівська політехніка», 1994. – 253 с. 4. Паливода С. Державний університет «Львівська політехніка» / С. Паливода. – Львів: Видавництво Державного університету «Львівська політехніка», 1994. – 56 с. 5. Музей історії Львівської політехніки. Нарис-путівник / За ред. А.І. Кос. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 48 с. 6. *Сторінки 50-річної історії (1944-1994)*. До 50-річчя кафедри «Теоретична радіотехніка та радіовимірювання» Державного університету «Львівська політехніка» / Укладачі: Ю.Р. Абрагамовський, Т.І. Бардила, Б.Ю. Волочій, Р.Д. Грицьків, Б.А. Мандзій. – Львів: Видавництво Державного університету «Львівська політехніка», 1994. – 24 с. 7. *Кафедра «Радіоелектронні пристрої та системи»*. До 50-річчя заснування (1952-2002) / З.Д. Грицьків, А.О. Кузик, М.Й. Николишин та інші. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2002. – 104 с. 8. *Кафедра «Хімічна технологія переробки пластмас (1965-1995)»* / Укл.: Т.Т. Михальчук, М.С. Курило. – Львів: Видавництво Державного університету «Львівська політехніка», 1995. – 16 с. 9. *Братичак М.М.* Кафедра хімічної технології переробки нафти та газу / М.М. Братичак, Л.М. Квітковський, В.Т. Грушак, О.В. Шишак, С.В. Пиш'єв. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. – 40 с. 10. *Яворський В.Т.* Історія хімічної, хіміко-технологічної освіти і науки у Львівській політехніці (1844-1991): монографія / В.Т. Яворський, К.І. Блажівський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 164 с. 11. *Кафедри «Електричні машини та апарати»* Національного університету «Львівська політехніка» 75 років // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2003. – № 485: Електроенергетичні та електромеханічні системи. – С. 3-10. 12. *Гнідець Б.Г.* До історії створення кафедри мостів у Львівській політехніці / Б.Г. Гнідець, В.Г. Кваша, Ю. Глоб, А. Зибур // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2006. – № 562: Теорія і практика будівництва. – С. 20-24. 13. *Прудюс І.* Становлення радіотехнічного факультету у «Львівській політехніці» / І. Прудюс // Становлення і розвиток наукових досліджень: Вісник Державного університету «Львівська політехніка». – Львів, 1994. – С. 109-118. 14. *Попов В.М.* Учені вузів Української РСР / В.М. Попов, В.І. Полурез, Ю.П. Дяченко. – Київ: Видавництво університету, 1968. – 516 с. 15. *Віктор* Теофілович Яворський: Бібліографія вчених Львівської політехніки / Укл. І.О. Булоус. – Львів: СМТ Брошнів, МП «Талья». – Вип. 2. – 1997. – 85 с. 16. Богдан Григорович Гнідець: Бібліографія вчених Львівської політехніки / Уклад. О.М. Мізерник, І.О. Білоус. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 2000. – 64 с. 17. *Юрій* Теофанович Величко: Бібліографічний покажчик / Реда: О.В. Шишка, І.О. Білоус, Р.С. Боровик, Т.П. Кривошия. – Львів: Видавництво Національний університет «Львівська політехніка», 2003. – 73 с. 18. *Федір* Єлисейович Клименко: Бібліографія вчених Львівської політехніки / Уклад. О.М. Мізерник, І.О. Білоус. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 2001. – 100 с. 19. *Академик* С.Я. Брауде в воспоминаниях современников / под ред. А.А. Костенко. – Х.: Радиоастрономический ин-т НАН Украины, 2005. – 328 с. 20. *Семко* Михайло Федорович. До 100-річчя з дня народження: бібліографія / за заг. ред. А.І. Грабченка. – Х.: НТУ «ХПБ», 2006. – 240 с. 21. *Василий* Іванович Атрощенко: Биобиблиография ученых Украинской ССР / Н.Ф. Киркач, Н.Ф. Клещев, Н.П. Курган, И.И. Литвиненко. – К.: Наука, думка, 1978. – 81 с. 22. *Прудюс І.* Тернистий шлях у світову науку / І. Прудюс, Й. Захарія // Львівський політехнік. – 1996. – № 38. – С. 6-7. 23. *Пендеревська М.* Життя прожити – не поле перейти / М. Пендеревська // Львівський політехнік. – 1996. – 30 серпня. – С. 8-9. 24. *Бесов Л.М.* Управління науково-технічним розвитком промисловості України у 1970-1980-ті роки. Уроки історії: дис. ... доктора іст. наук: 07.00.07 / Бесов Леонід Михайлович. – Харків, 1999. – 394 с. 25. *Гутник М.В.* Науково-дослідна робота у Харківському політехнічному інституті (1950-1980-ті роки). Історико-методологічні аспекти: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.07 / Гутник Марина Валеріївна. – Харків, 2010. – 210 с. 26. *Легун Ю.В.* Розвиток науки в Україні у 60-х роках ХХ ст.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Легун Юрій Вікторович. – Київ, 1995. – 204 с. 27. *Куцаєва Т.О.* Розвиток вищої освіти в УРСР (1965-1985 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Куцаєва Тамара Олександрівна. – Київ, 2007. – 208 с.

Bibliography (transliterated): 1. Butsko MI State University "Lviv Polytechnic" 1844-1994 / MI Butsko, VG Kyparenko. - Lviv: Publishing House of the State University "Lviv Polytechnic", 1994. - 145 p. 2. National University "Lviv Polytechnic" / Ed. Board: UY Bobalo (Ch.), AG Zahorodniy (Dep. Ch.), VA Pavlysh, ZG Pich, IA Velichko, RD Zinkevich, AI Kos, MA Serb. - Kyiv: Publishing House "Logos Ukraine", 2009. - 447 p. 3. Butsko MI Famous scholars State University "Lviv Polytechnic" (1844-1994rr.): Biographical Directory / MI Butsko. - Lviv: Publishing House of the State University "Lviv Polytechnic", 1994. - 253 p. 4. S. Palyvoda State University "Lviv Polytechnic" / s Palyvoda. - Lviv: Publishing House of the State University "Lviv Polytechnic", 1994. - 56 p. 5. Museum of Lviv Polytechnic. Outline and Guide / Ed. AI Kos. - 2nd ed., Corrected. and complement. - Lviv: Izd National University "Lviv Polytechnic", 2009. - 48 p. 6. Pages 50-year history (1944-1994). On the 50th anniversary of the Department "Theoretical electrical engineering and radiovmiryuvannya" National University "Lviv Polytechnic" / Compilers: YR Abrahamovskyy, TI Bardyla, B.YU. Drag, RD Hrytskiy, BA Mandzj. - Lviv: Publishing House of the State University "Lviv Polytechnic", 1994. - 24 p. 7. Department "electronic devices and systems." On the 50th anniversary (1952-2002) / ZD Hrytskiy, A. Kuzyk, MI Nikolishin and others. - Lviv: Publishing House of the National University "Lviv Polytechnic", 2002. - 104 p. 8. Department "Chemical Engineering plastics processing (1965-1995)" / Ed.: TT Mykhalchuk, MS Kurylo. - Lviv: Publishing House of the State University "Lviv Polytechnic", 1995. - 16 p. 9. MM Bratychak Department of Chemical Technology of oil refining and gas / MM Bratychak, LM Kvitkovsk'kyj, VT Hruschak, AV Shyschak, SV Pysh'yev. - Lviv: Publishing House of the National University "Lviv Polytechnic", 2003. - 40 p. 10. Jaworski VT History of chemical, chemical-engineering Education at Lviv Polytechnic (1844-1991): monograph / VT Jaworski, KI Blazhivsky. - Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic National University, 2011. - 164 p. 11. The department of "Electrical machines and apparatus" National University "Lviv Polytechnic" 75 // Journal of National University "Lviv Polytechnic". - 2003. - № 485: Electricity and electromechanical systems. - P. 3-10. 12. BG Hnidets On the history of the creation of the Department of Bridges at Lviv Polytechnic / BG Hnidets, VG Kvasha, J. Hlomb, A. Zybura // Journal of National University "Lviv Polytechnic". - 2006. - № 562: Theory and practice building. - P. 20-24. 13. Prudius I. Formation of the radio department of "Lviv Polytechnic" / I. Prudius // Formation and development of research: Bulletin of the State University "Lviv Polytechnic". - Lviv, 1994. - P. 109-118. 14. VN Popov Scientists universities Ukrainian SSR / VM Popov, VI Polurez, JP Dyachenko. - Kyiv: University Publishing, 1968. - 516 p. 15. Victor Teofilovych Jaworski: Bibliography scientists Lviv Polytechnic / Ed. IA Bulous. - Lviv: SMT Broshniv, MP "Tal". - Vol. 2. - 1997. - 85 p. 16. Bogdan G. Hnidets: Bibliography scientists Lviv Polytechnic / life. AM Mizernyk, IA Belous. - Lviv: Publishing House "Centre of Europe", 2000. - 64 p. 17. Yuri Velichko Teofanovych: Bibliographic index / Red. Board: O. Shyshko, IA Belous, RS Borovik, TP Torticollis. - Lviv: Publishing National University "Lviv Polytechnic", 2003. - 73 p. 18. Theodore Yelyseyovych Klimenko: Bibliography scientists Lviv Polytechnic / life. AM Mizernyk, IA Belous. - Lviv: Publishing House "Centre of Europe", 2001. - 100 p. 19. SJ academician Braude in the Memoirs of contemporaries / ed. AA Kostenko. - X.: Radyoastronomycheskyy in-t National Academy of Sciences of Ukraine, 2005. - 328 p. 20. Mikhail Semko. On the 100th anniversary of the birth: a bibliography / by the Society. ed. AI Grabchenko. - X.: NTU "KPI", 2006. - 240 p. 21. Vasily Ivanovich Atroschenko: Byobybyohrafyia scientists Ukrainian SSR / NF Kyrkach, NM Klesech, NP Barrow, II Litvinenko. - K.: Science, Opinion, 1978. - 81s. 22. Prudius J. The thorny path to world science / AI Prudius, J. Zacharias // Lviv Polytechnic. - 1996. - № 38. - S. 6-7. 23. M. Penderecki life to live - do not go right / M. Penderecki // Lviv Polytechnic. - 1996. - 30 August. - P. 8-9. 24. LM Besov The science and technology industry development in Ukraine in 1970-1980 years. History Lessons: Thesis. ... Dr. East. sciences: 07.00.07 / Besov Leonid. - Xarkiv, 1999. - 394 p. 25. MV Hutnyk Research work at the Kharkov Polytechnic Institute (1950-1980 years). Historical and methodological aspects: Dis. Candidate ist. sciences: 07.00.07 / Marina V. Hutnyk. - Xarkiv, 2010. - 210 p. 26. Y. Lehun Development of science in Ukraine in 60th years of the twentieth century: Thesis. ... Candidate. ist. sciences: 07.00.02 / Lehun Yuriy. - Kyiv, 1995. - 204 p. 27. TA Kutsayeva Development of higher education in the USSR (1965-1985 gg.): Dis. Candidate. ist. sciences: 07.00.01 / Kutsayeva Tamara. - Kyiv, 2007. - 208 p.

Надійшло (received) 03.11.2014